

Kulturskifte

Vi står overfor et stort generationsskifte. En generation, der gennem årtier har siddet sikkert på den kulturelle magt i det offentlige, overlader denne magt frivilligt eller ufrivilligt til den næste generation.

Sidste gang vi oplevede, at en generation satte sig på den kulturelle magt i samfundet, så vi en lang række skred i de kulturelle værdier og holdninger. Det var en ny generation, der ikke havde lignende fortilfælde i historien. De var blevet en del af en helt ny samfundstype, som vi i dag kalder informationsamfundet eller vidensamfundet. Derfor stod de også helt uforberedte på denne situation, hvilket gav dem følelsen af at være den første ungdom i historien.

Den nærmeste forklaringsmodel var faktisk marxismen, der talte om et utopisk postindustrielt samfund installeret af proletariatet. På trods af at de unge i 1960erne og 1970erne ikke var proletarerer, så var det alligevel den bedste beskrivelse af deres nuværende situation, hvor de styrede staten gennem en lang række offentlige velfærdsstillinger.

Selvom det altså var den bedste beskrivelse, de havde, så var det ikke en korrekt beskrivelse, og generationen kom derfor til at begå en lang række fejltagelser. Blandt andet støttede de diktaturer i den tredje verden og fik en misforstået opfattelse af, at indsigt og viden nærmest opstod intuitivt. Det sidste skyldtes, at den dengang unge generation ikke havde nogen pejlemærker, blev de nødt til at stole på deres intuition. Derfor blev en del af ungdomskulturen også glade for at tage stoffer og undersøge det ubevidste. Ligeledes ønskede de for andre, at man skulle leve i nuet og lade være med at tænke, men bare føle.

Akademikerne stolede desuden for meget på autoriteter som Marx, der talte om en intuitiv historisk bevidsthed til forståelse af det materielle. Andre fraktioner stolede på, at Freud og Jung kunne begribe det underbevidste. Generationen stolede på gurer, der påstod at besidde hemmelige indsigter. I deres opgør mod de sædvanlige autoriteter, fik de installeret nogle nye, der forvirrede tingene mere, end de forklarede dem. Som udgangspunkt er der imidlertid ikke noget i vejen med autoriteter, det vil sige folk man stoler på, man skal bare være varsom og selektiv med, hvem man vælger at stole på.

En anden grund til misforståelser var en dårlig modernistisk tidsforståelse, nemlig at fremtiden var lig med nutiden, hvor det reelt set gælder, at nutiden er på vej til at blive til fortiden. Af samme grund forsøgte generationen hele tiden at forstå sig selv som unge – også selvom de ikke længere forblev unge, fordi de i deres unge dage havde opfattet ungdom som en særlig kvalitet, der legitimerede deres position i samfundet. Da det efterhånden blev absurd at påstå, at de stadig var unge – selv når de talte om at have et ungt sind, gik de over til en postmodernistisk tidsforståelse, hvor tiden holder op med at eksistere. Historiens endeligt. Det var korrekt, at den modernistiske tidsforståelse var forkert, men det postmodernistiske alternativ var om end endnu mere fejlagtigt. Tiden går, og det er udgangspunktet for at forstå forandring og udvikling.

Den dengang unge generation havde klaret sig bedre på langt sigt, hvis de havde analyseret deres livssituation med et egentligt rationelt, historisk perspektiv.

Generationsskiftet i dag minder om dengang, idet en ung generation er på vej til at tage de stillinger i samfundet, hvor der medfølger kulturel magt. Forskellen fra dengang er, at de har noget at kigge tilbage på. De kan lære af de fejltagelser den tidligere generation begik. De behøver ikke blot stole på deres intuition, men har faktisk et fortilfælde, de kan analysere og forholde sig til.

Det betyder også, at når generations- og holdningsskiftet finder sted, vil det ikke blot blive en bevidstløs gentagelse, men et videreudviklet perspektiv, hvor de unge står på skuldrene af den ældre generation.

Generationer

Vi generaliserer gerne voldsomt over de forskellige generationer, hvilket egentligt ikke er helt rimeligt, da en generation består af mange forskellige mennesker, hver med deres egen individuelle historie. Dette er derfor ikke et forsøg på at fortælle noget om, hvordan alle i en generation opfører sig. Det er ikke desto mindre historien om, hvordan vi er på vej mod et generationsbestemt magtskifte i kulturen.

Derfor tøver vi heller ikke med at sige, at der findes generationsforskelle. Hver generation oplever sammen begivenheder, som er med til at påvirke deres syn på tilværelsen og skaber dermed et fælles ståsted. Det kan være alt fra krig og uddannelse til teknologi og arbejde. Alle disse mange oplevelser skaber individer, og hvis disse individer har mange af de samme oplevelser at være sammen om, skaber de en samhørighed, der tilsammen skaber grundlaget for en generation.

Udgangspunktet er at forstå, hvilke begivenheder og oplevelser, som de mange forskellige individer oplever i fællesskab, og som dermed danner et skæbnefællesskab.

I denne sammenhæng er interessen heller ikke rettet mod alle subkulturer i en given generation, men kun den gruppe indenfor en given generation, der opnår en kulturel magt, der gør dem i stand til at tale på hele generationens vegne og påvirke langt ud over deres egen lille subkultur, hvorved deres kultur bliver mainstream i samfundet.

Den kernegruppe i en generation, der af sociokulturelle årsager, besætter den kulturelle magt, er nemlig i stand til at sætte en dagsorden, der forplanter sig til samfundet i stedet for blot at forblive i kernegruppen.

I det følgende skal tre generationer kort præsenteres: Den første er født i 1940erne og 1950erne. Populært er de blevet kaldt 68erne, men i denne sammenhæng for at ramme bredere, vil vi kalde dem kollektivistgenerationen, da deres ideal er kollektivismen. Den næste generation er født i 1960erne og 1970erne og blev i sin tid kaldt nå-generation eller yuppier. Her skal de mere neutralt benævnes individualister, da de har individualisme som ideal.

Den næste generation er født i 1980erne og 1990erne. Det er denne generation, vi skal beskæftige os mest med, da den er ny og sætter en markant anderledes dagsorden end de to foregående. Det er en generation, der er vokset op med mobiltelefon, computer og Internettet, derfor får de navnet netgenerationen. Som vi skal se i det følgende er et karakteristika ved denne generation, at de er meget påvirket af nørdkultur, hvilket får stor indflydelse på det store generationsskift, som vi kommer til at opleve i 2010erne.